

Geachte nabestaanden,

Met het eind van 2021 in zicht geef ik u een overzicht van de ontwikkelingen rond de in de Tweede wereldoorlog verloren gegane onderzeeboten en haar bemanningen.

Nieuwe Commandant Onderzeedienst

Omdat ik Herman de Groot op 23 juni jl. aflaste als groepscommandant van de onderzeedienst, zal ik mij eerst aan u voorstellen. Mijn naam is Jeroen van Zanten en ik begon in 1987 als adelborst bij het Koninklijk Instituut voor de Marine in Den Helder. Na mijn beëdiging vervulde ik tot 2015 voornamelijk onderzeedienst gerelateerde functies, zowel op zee als aan de wal. Hoogtepunten waren de varende plaatsingen, waaronder tweemaal als commandant van Zr.Ms. Bruinvis en éénmaal van Zr.Ms. Zeeleeuw. Na 2015 voer ik voornamelijk aan boord van bovenwaterschepen. Ik was eerste officier van Zr.Ms. Karel Doorman en voerde het commando over Zr.Ms. Holland en Zr.Ms. Van Speijk. Ik ben getrouwd met Sandra, woon in Julianadorp en wij hebben twee kinderen.

Hoewel ik diverse malen bij de 4 mei herdenkingen ben geweest, en enkele van u mogelijk al eerder heb mogen spreken, kijk ik uit naar een hernieuwde kennismaking vanuit mijn nieuwe functie als groepscommandant. De vorm waarin de herdenking volgend jaar gaat plaatsvinden hangt grotendeels af van de op dat moment geldende COVID- maatregelen. Die houden we daarom scherp in de gaten.

Figuur 1: Commando overdracht groepscommandant onderzeedienst.

Herdenkingen

In het afgelopen jaar zat de COVID-pandemie het houden van herdenkingen flink dwars. De 4 mei herdenking bij het monument op steiger 19 moest als gevolg daarvan worden geannuleerd. In de plaats daarvan hielden we een eenvoudige ceremonie met als enige gasten vertegenwoordigers van Reünisten, Veteranen, SNO, de Commandant der Zeestrijdkrachten en de toenmalige Staatssecretaris van Defensie, mevrouw drs. Barbara Visser. Mevrouw Visser hield ook een toespraak. Gelukkig kon de herdenking via een *live stream* worden gevolgd. Mocht u de herdenking terug willen kijken, dan kan dat nog steeds *wetransfer* en onderstaande link (let wel, dit bestand is 2.62Gb groot!).

<https://druktemaker.wetransfer.com/downloads/62443c7a4b53ec82b3b1e7454f74b95720210504183129/a682022ebb721620387b40088eab114720210504183129/bc51e4>

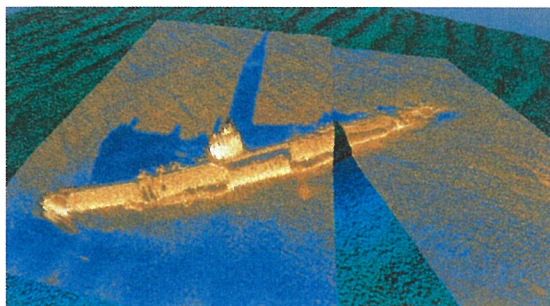
Figuur 2: 4 mei herdenking bij het monument, in klein comité.

Ook de herdenking in Dundee beperkte zich tot slechts enkele aanwezigen. Op 10 september legde Ron Rietveld, een in Schotland woonachtige oud-onderzeebootman, namens U en de onderzeedienst een krans tijdens sobere plechtigheid.

Verder ontvingen we enkele kennisgevingen van overlijden. Hierbij wil ik vooral die van mijnheer Fred Gommers noemen, die op 10 oktober van dit jaar op 89-jarige leeftijd overleed. Wij gedenken hem en wij danken hem voor zijn nimmer aflatende inspanningen om duidelijkheid te krijgen over het lot van onze verloren gegane onderzeeboten en de in de Tweede wereldoorlog omgekomen onderzeebootmensen. Mijnheer Gommers was één van de initiatiefnemers van de aanpassingen aan het monument, zodat ook zij die niet door directe gevechtsacties om het leven kwamen een plaats bij het monument kregen.

Zoektocht O13

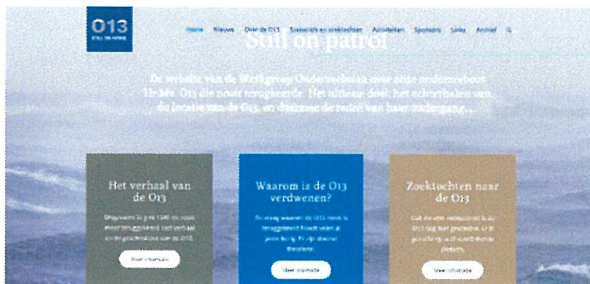
De zoektocht naar de O13 loopt nog volop, al is er in het afgelopen jaar vanwege allerlei beperkingen helaas weinig gelegenheid geweest om op zee te zoeken. Wel heeft het team van de Mijndienst Module Groep (MMG), net als vorig jaar, enkele al eerder gevonden wrakken kunnen onderzoeken. Bij Terschelling is het wrak van de Duitse onderzeeboot UB-61 onderzocht. En ook een Duitse voorpostenboot, de Max Gundelach. Dit is gedaan op verzoek van de Terschellinger Zeevaartschool Willem Barentsz, in het kader van het door de Europese Unie gefinancierde project North Sea Wrecks. In dit project wordt het verval van oorlogswrakken en hun lading onderzocht om te kijken wat voor effecten dit heeft op het wrak zelf en op het omliggende milieu. De projectleider van de zoektocht naar de O13, mijnheer Jouke Spoelstra, adviseert bij dit project. Hij is onderdeel van het netwerk van experts op het gebied van oorlogswrakken van alle aan de Noordzee grenzende landen.

Figuur 3: De Duitse onderzeeboot UB-61 bij Terschelling

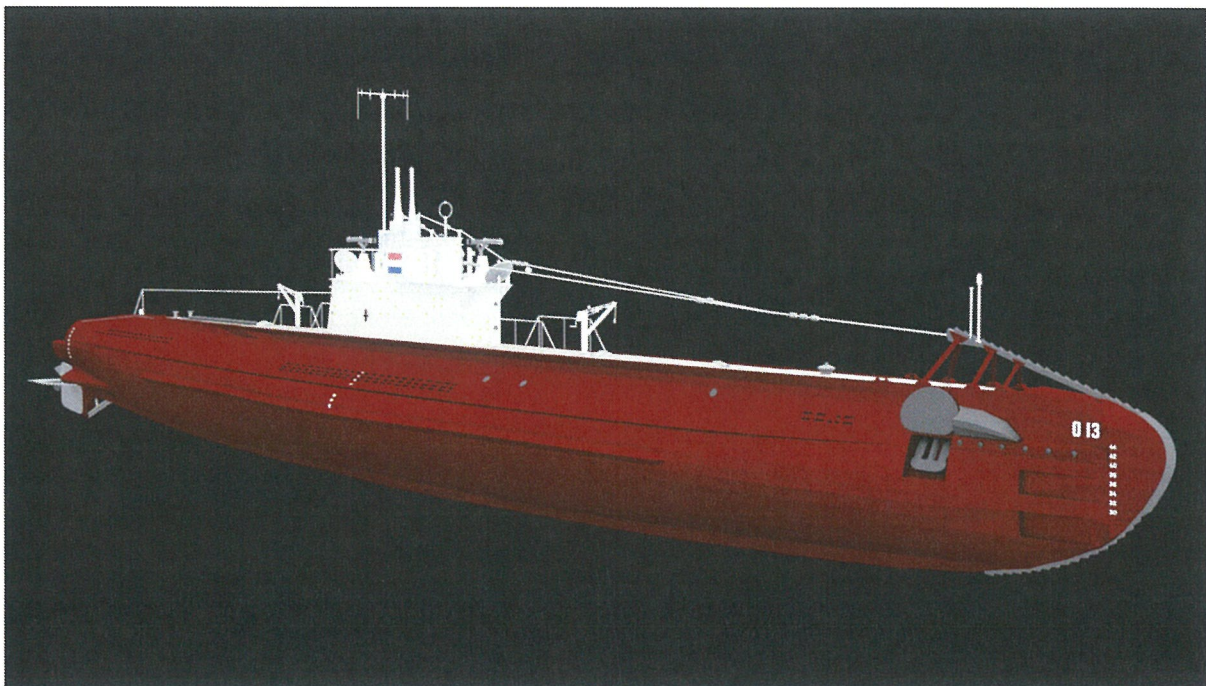
Naast het onderzoek op zee maken we ook belangrijke vorderingen bij het onderzoek op land. Mijnheer Stef van der Velden is druk met het verzamelen van logboekgegevens, om deze vervolgens in een simulatieprogramma te verwerken waarmee alle scheeps- en vliegtuigbewegingen op de Noordzee in de maanden mei, juni en juli 1940 kunnen worden verwerkt. Hiermee hopen we weer een stap verder te komen met het analyseren van de summiere beschikbare gegevens en een stap dichterbij te komen in het mysterie van de verdwijning van de O13.

De gegevens die wij verzamelen worden op de door ons gemaakt website www.stillonpatrol.eu gezet. Hiermee willen we iedereen die hierin geïnteresseerd is op de hoogte houden van de vorderingen. Ook staan hier de onderzoeksvragen op die nog spelen. We hopen hiermee ook anderen te bereiken die op specifieke onderdelen over de oorlog op de Noordzee onderzoek doen en die daarbij mogelijk op gegevens stuiten die voor ons van groot belang kunnen zijn. Schroom niet om deze aan ons te melden!

Figuur 4: Voorpagina van Stillonpatrol.eu

Van alle kanten krijgen we gelukkig hulp. Zo krijgen we ook steeds meer inzage in logboeken van schepen en is mijnheer Georg Pauwen, een familielid van een nabestaande van de O13, bijzonder behulpzaam met het maken van een computermodel van de O13. We beogen om dit model in het bovengenoemde simulatieprogramma in te voeren met als doel om nog meer beeld en geluid te krijgen bij de toenmalige omstandigheden op zee. Ook hopen we het model te gebruiken voor communicatiedoeleinden.

Figuur 5: Model O13 (Georg Pauwen)

Om bekendheid te geven aan de zoektocht is in het kader van een proefstuk voor een grafische opleiding door een marinecollega een heel mooie folder gemaakt over de zoektocht. Deze folder is hieronder als link bijgesloten. Door op de link te klikken opent u de folder. Indien u de voor u liggende brief op papier is toegestuurd, dan is de folder op papier bijgesloten.

Figuur 6: Nieuwe informatiefolder Zoektocht O13 [Folder - O13 Nederlands \(stillonpatrol.eu\)](https://www.stillonpatrol.eu)

Onderzoekingen oorlogswrakken

Noordzee

Zoals hierboven al genoemd, wordt ook in Europees verband onderzoek gedaan naar de omstandigheden rond oorlogswrakken. Hiervoor worden door de Noordzee-kuststaten inventarisaties gemaakt van onbekende en reeds bekende wraklocaties. In de komende jaren hopen we een complete lijst te kunnen samenstellen, waarbij de locaties gaandeweg gemonitord worden en het natuurlijke verval van de wrakken kan worden onderzocht.

Ook op nationaal niveau worden onderzoeken uitgevoerd, waarbij oorlogswrakken op het Nederlands Continentaal Plat met al hun aspecten en effecten worden onderzocht.

De Oost

In De Oost wordt getracht nader onderzoek te doen op de onderzeebootwrakken bij Maleisië en de overige oorlogswrakken bij Indonesië. Hier hopen we in de komende jaren, ondanks de COVID-pandemie, toch vooruitgang te boeken. Gelukkig is er langzamerhand weer wat ruimte gekomen om met de Maleisische overheid te onderhandelen over nieuw onderzoek ter plaatse. Het bezoek van de Maleisische marineleiding aan Nederland in november heeft daar zeker positief aan bijgedragen. Er worden nu plannen gesmeed voor een nieuwe gezamenlijke actie in 2022 van de Koninklijke Marine en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, in samenwerking met de Maleisische counterparts. Ook hopen we langzamerhand meer licht te kunnen laten schijnen op de andere oorlogswrakken van de Koninklijke Marine die in De Oost verloren zijn gegaan. Naast de vijf onderzeeboten die hier zijn gezonken, vonden ca. 18 andere marineschepen hier hun laatste rustplaats. We weten dat de Java en De Ruyter nagenoeg geheel, en de Kortenaer voor het grootste deel, zijn verdwenen. Het lot van de wrakken van bijvoorbeeld de mijnenlegger Prins van Oranje en de fregatten Van Ghent en Evertsen zijn nog niet onderzocht.

Met vriendelijke groet,

Jeroen van Zanten

Groepscommandant Onderzeedienst